

13.6.2018

Sisäministeriö

Suomen Punaisen Ristin lausunto

Asia: siviilihenkilöstön osallistumista kriisinhallintaan koskevan lainsäädännön tarkistaminen; työryhmän mietintö

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto työryhmän mietinnöstä koskien hallituksen esitystä.

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Suomen Punainen Risti on osa kansainvälistä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikettä (Liike), joka toimii kaikkialla maailmassa, avustaen luonnonkatastrofien ja konfliktien keskellä eläviä ihmisiä seitsemän peruseriaatteensa mukaisesti.

Yleistä

Suomen Punainen Risti pitää myönteisenä, että Suomella on rekrytointivalmius kansainvälisiin siviilikriisinhallintatehtäviin. Siviilikriisinhallintatehtäviin hakeutuvat henkilöt saattavat olla myös Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen henkilöreservin jäseniä tai työntekijöitä. Suomen Punainen Risti näkeekin tärkeänä, että osaavien ihmisten taitoja pystytään hyödyntämään, kouluttautumista tuetaan sekä ammatillista taitoa kartutetaan. Suomen Punainen Risti näkee tärkeänä, että henkilöt voivat kartuttaa osaamistaan sekä siviilikriisinhallinnan että humanitaarisen avun tehtävissä.

Konfliktialueilla on lukuisia eri toimijoita, sotilaita, rauhanturvaajia, avustustyöntekijöitä ja siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita. Kaikilla toimijoilla on oma tehtävänsä ja omat toimintaperiaatteensa. Punaisen Ristin erityisenä tehtävänä on humanitaarisen oikeuden, sodan oikeussääntöjen edistäminen ja siihen kytkeytyvä siviilien ja muiden taisteluihin osallistumattomien suojeleminen. Humanitaarisen työn ytimessä on varmistaa, että apu kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille voidaan toimittaa perille. Tämä edellyttää pääsyä avun tarvisijoiden luokse, mikä puolestaan edellyttää vahvaa luottamusta avun puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen kaikkien konfliktin osapuolten taholta. Konfliktitilanteissa pääsy vaikeille alueille on mahdollista ainoastaan, mikäli kaikki selkkauksen osapuolet hyväksyvät ja mieltävät humanitaariset toimijat puolueettomiksi ja riippumattomiksi.

Koordinaatio on tärkeä osa kaikkea kansainvälistä kriisinhallintatyötä. Se edellyttää kaikille toimijoille selkeitä valtuutuksia ja niiden kunnioittamista. Kun mandaatit ja toimintatavat ovat kaikille selvät, on kaikkien toimijoiden mahdollista toimia oman osuutensa toteutumiseksi. Tämä velvollisuus on niin sotilaallisilla kuin humanitaarisilla toimijoilla.

Esityksessä nostetaan esille asioiden valmistelun yhteensovittaminen eri hallinnon aloilla sekä yhteistoiminta kansalaisjärjestöjen kanssa. Seuraavissa kommentteissa Suomen Punainen Risti haluaakin kiinnittää huomiota yhteensovittamiseen järjestön kotimaan valmiuden näkökulmasta.

4 a §. Kriisinhallintakeskus

Suomen Punainen Risti pitää myönteisenä, että siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan ja Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla nykyisin Pelastusopiston yksikkönä toimiva Kriisinhallintakeskus siirrettäisiin hallinnollisesti sisäministeriön yhteyteen. Kansainvälinen pelastustoiminta ja siviilikriisinhallinta on hyvä erottaa toisistaan hallinnollisesti vastaten kansainvälisesti kehitettyä työnjakoa ja sääntelyä.

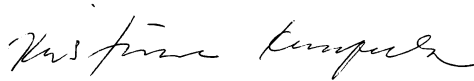
7 §. Vapautus työstä, virkavapaus ja työ- tai virkasuhteen jatkuminen

Pykälän 1 momenttia selkeytettäisiin maininnalla siitä, että velvoite myöntää vapautusta työstä tai palkatonta virkavapautta koskisi sekä työ- että virkasuhteessa olevien henkilöiden työnantajia. Edelleen pykälän säädökset ehdotetaan laajennettavaksi koskien koulutusta ja harjoitusta.

Ehdotuksessa todetaan (s. 32): "Esityksen 1. lakiehdotuksessa esitetään muutettavaksi siviilikriisinhallintalain 7 §:ää siten, että työnantajan olisi myönnettävä palveluksessaan olevalle henkilölle palkatonta virkavapautta tai vapautusta työstä siviilikriisinhallintalaissa tarkoitetun palvelussuhteen lisäksi Kriisinhallintakeskuksen järjestämän siviilikriisinhallinnan peruskoulutuksen tai Pelastusopiston järjestämän kansainvälisen pelastustoiminnan peruskoulutuksen, palvelussuhdetta edeltävän perehdytyskoulutuksen, sekä sellaisen kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvän koulutuksen tai harjoituksen ajaksi, joka on sisäministeriön päätöksellä katsottu välttämättömäksi Suomen kansainvälisten sitoumusten edellyttämän valmiuden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Nämä velvoitteet koskisivat kaikkia työnantajia [...]." Siviilikriisinhallintatehtäviin haakeutuvat henkilöt saattavat olla myös Suomen Punaisen Ristin työntekijöitä ja/tai Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen henkilöreservin jäseniä, jotka voivat toimia kansainvälisissä tai kotimaan tehtävissä. Laajamittaisesti Punaisen Ristin kansainvälisen avustustoiminnan henkilöstö toimii kotimaassa erityisesti suuronnettomuuksissa, laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Esimerkiksi vuonna 2015-16 yli sata kansainvälisen reservin jäsentä työskenteli turvapaikanhakijoiden vastaanotossa. Suomen Punainen Risti näkee, että työnantajana velvoitteet ehdotuksessa ovat haasteellisia. Humanitaarisen avustustoiminnan näkökulmasta tämä voi aiheuttaa ristiriitatilanteita Suomen Punaisen Ristin

henkilökunnan käytössä, erityisesti resurssoinnin sekä valmiuden että varautumisen näkökulmasta.

Suomen Punaisella Ristillä on oikeus tehdä ns. VAP-varauksia. Uuden lakiehdotuksen myötä Suomen Punaisen Ristin asema poikkeusoloissa voi heikentyä, ellei se itse voi määritellä henkilöitä, joita varataan Punaisen Ristin Geneven sopimusten mukaisen, humanitaarisen toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi. Kansainvälisen henkilöreservin jäsenet voisivat luonnollisesti edelleen valita tehtävät itsenäisesti. Kotimaan valmiuden kannalta olisi hyvä tarkentaa, miten taataan Suomen Punaisen Ristin valmius varata omaa henkilökuntaa ja kansainvälisen henkilöreservin jäseniä.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri